

RENTGENOVÉ METODY V DIAGNOSTICE RETROPERITONEÁLNÍCH NÁDORŮ

MUDr. J. GIRL

Radiologické oddělení Ústřední vojenské nemocnice, Praha-Střešovice
(náčelník: MUDr. Vladimír Šalamoun)

Retroperitoneum je oblast, ve které nádory rostou dlouho bez subjektivních příznaků a která je smyslovému vyšetření málo přístupná. Uvážíme-li, že nádory retroperitonea se buď vůbec, nebo dlouho neprojevují ani laboratorně, pak v diagnostice zbývá jen rentgenové vyšetření. Použití rentgenových metod je závislé na tom, z kterých tkání retroperitoneální nádor vychází, tj. zda vyrůstá z ledvin, nadledvinek, lymfatických uzlin nebo retroperitoneálního pojiva.

Naše i literární zkušenosti jsme shrnuli do tabulky, která vlevo ukazuje výchozí tkáň, nahoře jednotlivé rentgenové metody a v středu jejich diagnostickou schopnost. V poslední řádce jsou uvedeny i velké cévy z diferenciálně diagnostických důvodů.

Z tabulky můžeme odpovědět na několik otázek:

1. Které nádory se nejsnáze diagnostikují?

Jsou to nádory ledvin, méně již nádory vý-

vodných močových cest, u nichž je nejdůležitější urografie a arteriografie ledvin.

Nádory nadledvinek, které působí hormonálně a hypertonicky, jsou jednak poměrně vzácné, jednak jsou klinicky k průkazu málo indikované. K účinné diagnostice je třeba kombinovat flebografii nadledvinek s etážovou analýzou žilní krve na katecholaminy, která se v naší nemocnici zatím neprovádí.

Diagnostika nádorů retroperitoneálního pojiva se opírá o nekonstantní příznaky tlaku na močový aparát, tj. o urografii a o lumbální arteriografii. Je zajímavé, že tak cévnaté nádory, jako jsou sarkomy, často vytvářejí jemné cévní pleteně, nepříznivé pro arteriografický průkaz.

Nádorové postižení retroperitoneálních uzlin je většinou metastatické, lymfografie se v našem ústavu neprovádí.

Zvětšení velkých cév, především aneurysma aorty, které může napodobovat nádor retro-

Tab. 1

	PROSTÝ SNÍMEK	POMOCNÉ VÝŠETŘENÍ	PŘÍLEŽITOSTNÉ	ZÁKLADNÍ	OBSEKVENTNÍ	ETIOLOGICKÉ	NEPROVÁDÍ SE	INSTALUJE SE
LEDVINY	±	±	(++)	+	(++)	±	±	+
NADLEDVINY	±	±	±	±	±	(++)	0	+
RETROPERIT. POJIVO	±	±	±	±	(+)	0	0	+
UZLINY	0	0	0	+	0	±	++	+
CÉVY	±	0	0	±	(++)	(++)	0	+

+ ETÁŽOVÁ ANALÝZA
KRVE NA KATECHOLAMINY

peritonea s přenesenou pulsací, lze spolehlivě diagnostikovat břišní aortografií.

2. Jaký je význam jednotlivých metod pro diagnostiku retroperitoneálních nádorů?

Prostý snímek je základní pomocné vyšetření, tomografie se provádí jen příležitostně.

Urografie je vyšetření základní důležitosti, které se v malém procentu doplňuje pyelografií nebo pyeloskopií.

Pneumoretroperitoneum, dnes již obsolentní metoda, v kterou se kdysi vkládaly velké naděje, měla dvě velké nevýhody: nedávala informace o tom, zda je nádor benigní nebo maligní a navíc přinášela řadu artefaktů. Poslední pneumoretroperitoneum jsme provedli před 8 lety.

Arteriografii všeho druhu pokládáme za velmi přínosné speciální vyšetření, které právě dovoluje ve většině případů usuzovat, zda jde o proces benigní nebo maligní, posoudit jeho rozsah i vztah k okolním orgánům.

Lymfografii v naší nemocnici neprovádíme.

3. Jaký je přínos našeho oddělení?

V posledních 10 letech jsme zavedli tzv. infúzní urografii, která tak dobře zobrazovala vývodné cesty, že se počet pyelografií výrazně redukoval. Pyelografii, která je poměrně statická, jsme doplnili zavedením tzv. pyeloskopie za štítem.

Arteriografii, kterou provádíme od r. 1959, jsme rozpracovali do značných podrobností a naše oddělení se stalo jedním z vedoucích pracovišť v tomto oboru. Pro diagnostiku retroperitoneálních nádorů jsme zavedli tzv. arteriografii lumbálních tepen, která vyžadovala

zvláštní techniku a opatrnost zejména ve výši L1, kde končí mícha, obsahující důležitá centra.

4. Jaké jsou perspektivy v diagnostice nádorů retroperitonea?

Staré diagnostické metody vyčerpají po určitém čase své možnosti a další přínos závisí jen na lidském činiteli, tj. na sbírání a třídění osobních zkušeností a přebírání zkušeností ostatních ústavů a literatur.

Rentgenologie jako ryze technický obor má tu výhodu, že dovede vstřebat vymoženosti ostatních technických oborů, jak jsme toho svědky v posledních 20 letech. Tak byla použita automatizace, elektronika, expozimetry, astronomická optika, televize atd. V poslední době byla použita i počítačová technika, která vedla k vytvoření počítačového transverzálního tomografu, který se bude instalovat.

Nové zkušenosti s touto vyšetřovací metodou budou mít v zásadě trojí důsledky:

1. Posunou naše diagnostické schopnosti kupředu, přičemž je předem jasné, že věc nevyřeší vyčerpávajícím způsobem.
2. Nová metoda způsobí přehodnocení všech dosavadních vyšetřovacích metod a zvláště způsobí změnu četnosti jejich použití.
3. Nová metoda, jakkoli vynikající, se nevyhne lidskému činiteli, tj. osobním zkušenostem, meziústavním stykům a studiu literatury, především studiu nové rentgenové anatomie.

Předneseno na odborné konferenci u příležitosti 40. výročí založení Ústřední vojenské nemocnice v Praze-Střešovicích dne 24. května 1978